

Henki &

elämä

Seurana tummat varjot

Jyväskylän
seurakunnan
lehti

25.10.2023 ■ numero 9

Onko hyvin-
vointivaltio
vaarassa?

► sivu 3

Lapsen suru
siirtyy
leikkeihin

► sivu 4

Kuusi ehdokasta
vuoden kristilliseksi
kirjaksi

► sivu 12

Pääkirjoitus

Syy tulla esiin

Keskisuomalainen kirjoitti reilu viikko sitten (Ksml.fi 12.10.) alakouluikäisestä pojasta, joka oli juossut kampaamosta ulos isän ollessa maksamassa ja päätyntyn lopulta junatunneliin. Autistinen poika löytyi tuntien etsintöjen jälkeen kylmissään, mutta hyväkuntoisena. Hänen äitinsä päätti kertoa tapahtuneesta julkisuudessa ja kaakseen tietoa siitä, että kaikki kehitysvammaiset eivät ulospäin näytä poikkeavilta. Äiti myös toivoi, että ihmiset ilmoittaisivat erikoisista havainnoista hätäkeskukseen matalalla kynnyksellä.

Jutun valokuvissa näkyy pieni poika, josta kukaan tuskin huomaa mitään poikkeavaa. Kuitenkin poika kommunikoi vanhempiensa kanssa omilla viittomillaan ja muutammin sanoin. Autisteille tyypilliseen tapaan hän kiinnittää vahvasti huomionsa omiin kiinnostuksen kohteisiinsa ja lähtee seuraamaan niitä.

On asioita, joita ei ole helppo kuvailla tai näyttää. Joistakin asioista voi kertoa vain tarinallisesti ja omakohtaisesti. Näin voi auttaa muita ihmisiä ymmärtämään jotain sellaista, jota he eivät ole itse koskaan kokeneet tai joka, kuten tässä tapauksessa, ei näy toisesta ihmisestä päällepäin. Myös monet julkisuuden henkilöt ovat tehneet arvokasta vaikuttamistyötä puhuessaan haasteistaan autismin, ADHD:n, Touretten oireyhtymän tai esimerkiksi mielenterveyden ongelmien kanssa.

Silti joka päivä monet vanhemmat leimataan kehoiksi vanhemmiksi ja heidän lapsensa lisää kuria kaipaaviksi kiukuttelijoiksi. Yhä liian usein moni vaarallinen tilanne tulkitaan virheellisesti tottelemattoman lapsen karkaamiseksi tai ei-toivotuksi toiminnaksi, joka kyllä olisi jäänyt tapahtumatta, kunhan vain vanhemmat olisivat asettaneet rajoja.

Rohkeiden ihmisten kertomukset auttavat meitä kaikkia.

Jonna Arola
Päätoimittaja

Yksi hetki

Sanni Sipilä (vas.) ja Laura Kolula loivat taidetta lauaintaina 7.10. kello 13.24 Kortepohjan seurakuntakeskuksessa. Syksyisessä maalausohjelmassa harjoiteltiin akryyli-maalausta valustekniikalla.

Kolme tärppiä tuleviin hetkiin

1 Kuokkalan kirkon urut 10 vuotta. András Szabó soittaa uruille sopivaa ranskalais-urkumusiikkia la 28.10. kello 18 Kuokkalan kirkossa. Konserttiin on vapaa pääsy.

2 Ilmoottori-konsertti lapsiperheille ke 22.11. kello 18 Kuokkalan kirkossa. Uuden lastenvirsikirjan lauluja vanhoja tuttuja virsiä unohtamatta. Vapaa pääsy.

3 Aseman Pysäkillä puhutaan aivoterveystietoa to 23.11. kello 13.30. Millaiset asiat vaikuttavat aivojen hyvinvointiin? Mukana Tanja Nieminen Keski-Suomen muistiyhdistyksestä.

Lisää toimintaamme tapahtumaliitteessä.

Sanottua

”Se (kirkosta luopuminen) kertoo ehkä siitä, että rakennukset ovat arvokkaita myös sellaisille, jotka eivät kirkkoon kuulu. Niillä on henkistä arvoa, jota on vaikea todentaa, mutta jonka huomaa, kun niistä ollaan luopumassa. Kai siinä pelätään, että se muistokin häviää vähitellen. Nämä ovat suurten tunteiden rakennuksia.”
Kirkkohallituksen yliarkkitehti
Edla Mäkelä (Talouselämä 6.10.2023)

”Joskus tavallinen elämä, mitä ikinä se sitten tarkoittaakaan, voi olla radikaali valinta. Se on hiljais-taistelua sitä ajatusta vastaan, että jokaisen pitäisi muuttaa pie-

niltä ja syrjäisiltä paikkakunnilta aina jonnekin muualle. Moni ihminen on tyytyväinen elämäänsä sellaisena kuin se on.”
Arktisen keskuksen vierailija tutkija
Johannes Roviomaa (yle.fi 10.10.2023)

”Meillä kaikilla on valta vaikuttaa siihen, millaisena maailman näemme. Eikö olisi aika synkkä ajatus, jos näin ei olisi?”
Yrittäjä ja tietokirjailija Saku Tuominen (Sunnuntai-suomalainen 7.10.2023)

”Uskontojen tarjoaman mentaalisen ja sosiaalisen lohdun ollessa maailmalla hitaasti niukkene-massa ja poliittisten ideologioiden

kärsittyä haaksirikoista ovat ravintoon liittyvät uskomusjärjestelmät alkaneet vauriinsa maanosissa luoda fanatismia ja jakolinjoja ihmisten välillä.”
Psykiatri Hannu Lauerma (Apu 7.10.2023)

”Jos meen tänään Jyväskylään tai Kajaaniin, niin se miten mua katotaan, se miten mä erotun, se ei oo fresh. Jos meen tänään bus-siin, mummut ottaa laukuis kii ja tämmöst. Sen takii en oo käyttäny bussii neljään viiteen vuoteen.”
Yaxye Mohamadun (HS Kuukausiliite 10/2023)

9/23

Kannessa: Pihlajaveden lähes 250 vuotta vanhassa erämaakirkossa on rauhallinen tunnelma.
Kuva: Mikko Vähäniitty

Päätoimittaja

Jonna Arola 040 535 1064

Toimitus

Sirpa Koivisto 040 703 0350

Elina Manninen 050 360 3459

Minna Palovaara 050 380 0612

Salli Hyttinen 041 731 7050

Anni Suuronen 050 340 0684

Taitto Viestintä-Paprico Oy

Sähköposti

jklr.viestinta@evl.fi tai

etunimi.sukunimi@evl.fi

Osoite

Vapaudenkatu 47

PL 103,

40101 JYVÄSKYLÄ

f jklr

Instagram jyvaskylan_seurakunta

henkielama

Ajassa

”Tutkittavaa riittää”

Kelan tutkimuspäällikkö Signe Jauhiainen haluaa tuottaa oleellista tutkimustietoa oikeaan aikaan.

MINNA PALOVAARA teksti
TEEMU HEIKKILÄ kuva

Mitä tutkit juuri nyt?

Tarkastelemme pienituloisia lapsiperheitä, heidän toimeentuloaan ja sosiaaliturvaansa. Tutkimme esimerkiksi keitä he ovat, mitä sosiaalietuuksia he saavat, millaiset työntönnön kannustimet ovat ja miten kahden kodin perheet tulevat toimeen taloudellisesti.

Ovatko jotkut tutkimustulokset yllättäneet?

Perustulokokeiluun 2017–18 osallistuneille tehty kyselytutkimus osoitti, että perustuloa saaneet arvioivat hyvinvointinsa paremmaksi kuin verrokkiryhmä. Näin koettiin, vaikka monessa tapauksessa saatu tuki oli yhtä suuri kuin tavallinen työttömyysturva. Kuitenkin työttömyysturvaan sisältyvät velvoitteet jäivät pois, ja perustulo koettiin yksinkertaisemmaksi ja kannustavammaksi.

Mitä perustulo tarkoittaa ja mitä siitä ajattelet?

Perustulo on sosiaaliturvajärjestelmän malli, jossa kaikille kansalaisille maksetaan säännöllisesti ja ehtoitta rahaa toimeentuloa varten. Se korvaisi kokonaan tai osittain syyperustaisen sosiaaliturvan eli tietyillä perusteilla maksettavat tuet. Mielestäni nykyistä sosiaaliturvaa voisi parantaa yksinkertaistamalla. Perustulo olisi kallis toteuttaa.

Onko tutkitun tiedon ja poliittisen päätöksenteon välillä jännitettä?

Jännite nousee siitä, miten tutkittua tietoa käytetään. Poliittista päämäärää tukeva tutkimustieto hyödynnetään mielellään. Toisaalta sen kanssa ristiriidassa oleva tieto saatetaan sivuuttaa tai sitä väheksytään. Itse voim vaikuttaa siihen, että Kelassa tuetaan oleellista tutkimustietoa oikeaan aikaan ja helposti ymmärrettävässä muodossa.

Mitä pitäisi erityisesti tutkia?

Sosiaaliturvassa riittää tutkittavaa. Esimerkiksi hallituksen nyt kaavailuilla leikkauksilla tavoitellaan säästöjä ja halutaan nostaa työllisyysastetta. Tutkimus voi kertoa, mitä seurauksia leikkauksilla on.

Onko köyhyys lisääntynyt Suomessa viime vuosina?

Köyhyyttä voi tarkastella esimerkiksi toimeentulotuen kautta. Koronavuosien jälkeen hyvä työllisyystilanne vähensi toimeentulon saajien määrää. Nyt työttömyyden ennustetaan kasvavan.

Mitä muutoksia nostaisit esiin tuoreesta hallitusohjelmasta?

Tiedossa on merkittäviä muutoksia, mikäli hallitusohjelma toteutuu esitetyn kaltaisena. Esimerkiksi työttömyysturvan lapsikorotus poistetaan. Toisaalta tulojen suojaosasta luovutaan, joten työssäkäyvien tuki pienenee. Näin on vaikkapa asumistuen ja työmarkkinatuen osalta.

Mikä on yksilön vastuu toimeentulosta?

Suomessa jokainen vastaa ensisijaisesti itse omasta ja lastensa toimeentulosta. Sosiaaliturva on vakuutus ja turvaverkko niissä tilanteissa, jolloin siihen ei kykene. Työttömyksen tukiverkko rakentuu ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta, työmarkkinatuesta, asumistuesta ja viime sijassa toimeentulotuesta.

Mitä hyvinvointivaltiollemme kuuluu, onko se vaarassa?

Se ei ole vaarassa niin kauan, kun se on meille tärkeä. Haasteet liittyvät muun muassa sosiaaliturvan kannustavuuteen, toimeentulon tasoon ja riittäviin palveluihin. Kansainvälisessä vertailussa pärjäämme hyvin, mutta kehittämisen varaa on.

Olet luottamushenkilö Haagan seurakunnassa. Millaisena näet seurakuntien roolin hyvinvointivaltiossa?

Seurakunnat tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa kristityn vastuuta muun muassa moninaisen vapaaehtoistyön kautta. Vaikkapa kirkkokahveilla näkee, kuinka seurakunta voi tuoda erilaiset ihmiset yhteen. Lisäksi diakonia voi tukea erityisen haavoittuvassa asemassa olevia.

Millainen side sinulla on Jyväskylään?

Jyväskylä on entinen kotikaupunkini. Äitini oli pitkään Jyväskylän seurakunnan pappi, ja itse olin seurakunnan luottamushenkilö 10 vuotta. Vierailen kaupungissa yhä usein.

Kelan tutkimuspäällikkö Signe Jauhiainen on myös 10 vuoden kokemus luottamushenkilönä Jyväskylän seurakunnassa. Nyt hän toimii samassa roolissa Helsingissä Haagan seurakunnassa.

Lapsen suru pulpahtelee

Jyväskylän seurakunta järjestää tänäkin vuonna pyhäinpäivänä tapahtuman, jossa poneilla on tehtävä.

JANNE KÖNÖNEN teksti
PIXABAY kuva

Kuolema on luonnollinen asia, mutta siitä puhuminen lapselle voi tuntua vaikealta. Pyhäinpäivän tienoon halloween-kulttuuri karnevalisoi kuoleman teemoja, mutta ei juuri anna vanhemmille eväitä siihen, miten kuoleman voisi lapsen kanssa ottaa puheeksi.

Lapsi voi kuitenkin kohdata aiheen esimerkiksi aikuisten puheissa, videoleissa sekä median ja sotautuisten välityksellä.

Keskustan alueen johtava pappi **Paulus Pikkarainen** sanoo, että lapsen ikä vaikuttaa paljon siihen, millä tavoin kuolemasta on hyvä jutella.

Pienen lapsen kuolemaan liittyvät pohdinnat liittyvät usein konkreettisiin asioihin, kuten esimerkiksi siihen, miksi läheinen haudattiin maan alle tai missä hän on nyt?

Lapsen on myös vaikea hahmottaa kuoleman pysyvyyttä. Hän saattaa ajatella kuolevan palaavan vielä takaisin perheen arjen keskelle.

Pikkarainen on ollut kahtena vuonna toteuttamassa Mäntykankaan hautausmaalla pyhäinpäivänä järjestettävää Lasten pyhäinpäivä -tapahtumaa. Viime vuonna keskustelua niin sosiaalisessa mediassa kuin julkisuudessaakin herättivät tapahtumaan tuodut ponit. Seurakunta korosti tuolloin, että poniratsastus tapahtuu hautausmaiden ulkopuolella, mutta joidenkin ihmisten mielestä poniratsastus ei kuulu edes hautausmaan lähistölle.

Ponit on tuotu tapahtumaan siksi, että niillä on lohduttava ja turvallinen vaikutus lapsiin, **Pikkarainen** sanoo.

Hän kertoo, että pääosa kaupunkilaisten antamasta palautteesta oli jo viime vuonna myönteistä, mutta kriittinenkin palaute on kuunneltu tarkasti ja ponit on tänä vuonna siirretty sivummalle hautausmaan huoltorakennuksen läheisyyteen.

Konkreettisia sanoituksia lapselle

Kristillisen uskon ytimessä on luottamus **Kristukseen**, joka on voittanut kuoleman vallat. On siis olemaan jälleennäkemisen toivo. Miten sanoittaa tämä lapselle?

Omien lasteni kanssa olemme pohdiskelleet esimerkiksi sitä, että mitähän kuollut läheinen

Kuolemasta puhuminen voi olla lapselle vaikeaa. Keskustelemalla lapsen ehdoilla aikuinen voi auttaa surun käsitelyssä.

Tapahtumaa ei tänäkään vuonna järjestetä hautausmaalla. Myös hautausmaan kappeli on rauhoitettu hiljentymistä varten. Kappelissa on hartauksia tasatunnein.

Myös seurakunnan hautausmaiden päällikkö **Tuija Pajunen** korostaa, että hautausmaiden sääntöillä pyritään turvaamaan edesmenneiden läheistemme muistoa ja muistamisen rauhaa. Hautausmailla tulee käytettyä alueen pyhyttä ja rauhaa kunnioittavalla tavalla. Hautausmailla noudatetaan yleistä järjestyslakia.

Arvokkuuden tunnetta voidaan lisätä myös siten, että hautausmaalla mieluiten kävellään, niin tapahtumassa kuin muutenkin.

– Jos kävely vain on mahdollista, tulee pyörät jättää alueen ulkopuolelle. Myöskään sähköpotkulaudat eivät ole suositeltavia.

Mäntykankaan tapahtumassa lapset voivat käsitellä kuoleman läsnäoloa tai suruaan piirtämällä enkelin henkilölle, jota kaipaavat, lukemalla surukirjoja yhdessä aikuisten kanssa tai sytyttämällä tuohuksen. Myös Korpilahden ja Tikkakosken hautausmaalla jär-

jestetään pyhäinpäivän perhetapahtuma.

Lapsen surua voidaan **Pikkarainen** mukaan nimittää ”pulpahteluksi”. Suru saattaa nousta puheissa tai leikeissä esiin hyvin yllättäen, ikään kuin pulpahtaen.

– Aikuisten tehtävä on rauhallisesti kuunnella lapsen pohdintoja. Tärkeintä on, että lapsen kysymykset tulevat huomioituiksi, eikä aikuinen väistele niitä.

– Aikuisten tehtävänä ei myöskään ole poistaa lapsen surua, mutta keskustelemalla lapsen ehdoilla hän voi auttaa surun tunnetta käsitelyssä.

Aikuinen voi näyttää oman surunsa lapselle. On kuitenkin tärkeää, että samalla puhutaan omista tunteista ja luodaan turvallisuuden tunnetta.

– Voi esimerkiksi sanoa, että ”Isä on nyt surullinen, koska mummo kuoli. Meillä ei ole mitään hätää. Suru helpottaa pikkuhiljaa”.

– Jos lähipiirissä on tapahtunut kuolemantapaus, lapsen on hyvä osallistua hautajaisiin läheisten aikuisten kanssa. Silloin myös lapsi saa käsitellä surua ja oppii vaikean elämäntilanteen kohtaamista.

Harvinainen hömötiainenkin viserteli

Tavoitteena on suojella 30 prosenttia seurakunnan omistamasta metsäpinta-alasta. Luontoarvojen selvitys on pian valmis.

SIRPA KOIVISTO teksti
MIKKO VÄHÄNIITTY kuva

Jyväskylän seurakunnan suojeltavaksi kaavailtujen metsien luontokartoitus on loppusuoralla. Syksyn aikana metsien monimuotoisuutta on arvioitu yhteistyössä Luontoliiton Metsäryhmän kartoittajien kanssa.

Seurakunnan metsästrategian yhteydessä selvitetiin mahdollisia suojelullisia arvoja sisältäviä metsäalueita, joita on tällä hetkel-

lä 39,3 hehtaaria. Suojeltavat kohteet sijaitsevat eri puolilla Jyväskylää. Tähän mennessä metsien monimuotoisuutta on kartoitettu muun muassa Ellinniemen kärjessä ja Pimeänkorven alueella Korpilahdella sekä Vesalan ja Koivuniemen leirikeskusten lähimetsissä. Suojelun arvoista metsää löytyi myös Sarpatin leirikeskuksen lähistöltä Tikkakoskelta.

– Ennen lumen tuloa on tarkoitus ehtiä käydä vielä Hanslammin alueella, Luontoliiton Metsäryh-

män vapaaehtoinen kartoittaja **Elina Ilves** kertoo.

Metsien luontoarvojen selvittämisessä kiinnitetään huomiota muun muassa metsätyyppeihin, puuston ikään ja lahoppuun määrään. Lisäksi etsitään metsän luontotilaisuudesta kertovia indikaattori- eli ilmentäjälajeja, jotka voivat olla myös uhanalaisia. Luontoliiton kartoituksissa keskitytään kääpiin, jäkäliin ja sammaliin. Myös linnuista tehdään havaintoja.

– Maastossa etsimien erityisesti eri asteista lahoppuuta, joka on tärkeää luonnon monimuotoisuuden kannalta. Suomen metsälajeista neljäsosa on riippuvaisia lahoppuusta, Ilves selvittää.

Tähän mennessä kartoituksessa on löytynyt muun muassa norjantorvijäkälää, rusokantokääpää, peikonnahkaa ja palosuomujäkälää, jotka ovat vanhan metsän indikaattorilajeja.

– Teimme myös äänihavainnon hömötiaisesta, joka on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi lajiksi. On huolestuttavaa, miten ihan tavalliset lajit taantuvat, Ilves sanoo.

Hömötiainen on uhanalainen, sillä se ei löydy syötävää tai suojaa hakatuista metsistä. Lintu tarvitsee myös lahoppuuta, sillä se kaivertaa itse nokallaan pesäkolan poikasilleen.

Jyväskylän seurakunnan metsät ovat pääosin nuorta talousmetsää, mutta metsistä löytyi myös luonnon monimuotoisuuden kannalta kehityskelpoisia kohteita.

– Vanhoja, luonnontilaisia metsiä on Suomessa jäljellä häviävän vähän, siksi täytyy suojella myös ihan tavallista talousmetsää. Talousmetsäkin voi kehittyä luonnontilaisempaan suuntaan, kun sen annetaan kasvaa ja kehittyä rauhassa. Kiitosta seurakunta saa hyvästä metsäsuunnitelmasta.

– On hienoa, että metsäsuunnittelussa tärkeintä ei ole pelkästään metsien taloudellisen tuotto, Ilves sanoo.

Jyväskylän seurakunnan metsäsuunnitelma on laadittu vuosille 2019–2028. Metsästrategia perustuu seurakunnan metsäarvoihin, joita ovat vastuu luomakunnasta, metsien monimuotoisuuden vaaliminen, pyrkimys hiilineutraaliin vuoteen 2030 mennessä sekä metsien virkistyskäyttö ja taloudellinen kestävyys. Suunnitelman lähtökohdista on muun muassa selvittää, millaista metsää seurakunnan tiloilla kasvaa ja millaisia kestäviä hakkuita metsistä voidaan tehdä. Jatkuva kasvatusta otetaan ensisijaisesti metsänhoitotoimenpiteeksi.

Tavoitteena on suojella 30 prosenttia seurakunnan omistamasta metsäpinta-alasta tulevien vuosien aikana. Seurakunnalla on met-

sää 575 hehtaaria.

Vastuu luomakunnasta on kaikkien yhteinen, sillä ilman luontoa meillä ei ole mitään.

Toikkasen mukaan seurakunnalla on tärkeä rooli metsien suojelemisessa.

– Voimme näyttää hyvää esimerkkiä, mitä luonnon hyväksi on tehtävissä.

Myös **Elina Ilves** pitää seurakuntien roolia tärkeänä.

– Seurakunnilla on isoja metsäosuuksia. Metsien suojelemisessa seurakuntien esimerkin voima on suuri.

Tiesitkö?

- Jyväskylän seurakunnalla on metsää 575 hehtaaria.
- Tavoitteena on suojella 30 prosenttia metsäpinta-alasta tulevien vuosien aikana.
- Suojeltavaksi kaavailtuja metsäalueita on tällä hetkellä 39,3 hehtaaria.
- Mahdollisesti suojeltavat metsäalueet sijaitsevat Korpilahdella: Ellinniemen kärki, Hanslammin alue, Pimeänkorven alue sekä Vesalan leirikeskuksen ympäristössä. Metsäryhmän kartoitusten tuloksena suojelun arvoisia kohteita voi löytyä lisää.
- Lisäksi suojeltavana METSO-kohteena on jo 8 hehtaarin kokoinen Hanslammin rauhoitusalue.

Veroprosentti säilyy ennallaan

Jyväskylän seurakunnan kirkollisveroprocentti säilyy entisellään. Kirkkovaltuusto hyväksyi vuoden 2024 veroprocentiksi 1,45.

Ridanpää Keltinmäen vastuupapiksi

Kirkkovaltuusto valitsi Keltinmäen lähikirkkoalueen vastuupapiksi **Kristiina Ridanpään**. Hän on toiminut vt. vastuupapina viime vuoden syyskuusta lähtien.

sä eri seurakunnassa. Uransa aikana hän on jatkuvasti kehittänyt osaamistaan ja ottanut ennakkoluulottomasti vastaan uusia haasteita.

Jyväskylän seurakunnassa Bom on vastannut yli kymmenen vuoden ajan partioyhteistyöstä sekä Lehtisaaren kesäkodin toiminnasta. Bom on tuttu näky myös tapahtumien miksaajana, ja koronapandemian aikana hän kouluttautui tuottamaan suoratoistohätyksiä sekä videotalenteita.

Keltinmäen ja Vaajakosken kirkot jälleen avoinna

Jyväskylän seurakunnan kirkot Keltinmäessä ja Vaajakoskella ovat avanneet ovensa lokakuussa noin puolitoista vuotta kestäneiden peruskorjausten jälkeen. Ensimmäisiin remonttien jälkeisiin messuihin kirkkoissa kokoonnuttiin mikkelinpäivänä.

Avajaismessut täyttivät kirkot niin Keltinmäessä kuin Vaajakoskella. Vaajakoskella lokakuun puolivälissä vietetyssä juhlamessussa oli paikalla yli 200 ihmistä, kun piispa **Matti Salomäki** siunasi vuonna 1954 valmistuneen kirkon uudelleen käyttöön.

– Myös arkkitehti **Wim Havinga** oli juhlassa mukana, ja hänelle annettiin isot aplodit tehdystä työstä. Koko päivän tunnelma oli iloinen ja seurakuntalaisitakin saimme hyvää palautetta. Kirkkoon voi jatkossa pistäytyä helposti myös arkisin, vaikkapa juorisytysohjaaja ja **Pasi Bom** on valittu Kasvatuksen ja nuorisotyön asiantuntijat KNT ry:n ensimmäisen Saaga-palkinnon saajaksi. Saaga-palkinto tuo esiin kirkon kasvatuksen ammattilaisia, heidän työtään ja saavutuksiaan.

– Pasin työssä tiivisty sanonta: ”jotta kukaan ei jää yksin”. Pasin työ on todella laaja-alaista, ja hänen tekemisessään näkyy intohimo omaa työtä kohtaan, perustelee palkintoyöryhmän puheenjohtaja **Anna Kärrri**.

Palkinnon perusteluiden mukaan Bom on tehnyt monipuolisen ja merkityksellisen uran Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kasvatustyössä kaikkiaan neljä-

4 miljoonaa euroa.

Pastorit Arto Kauppinen ja Heli Karjalainen valmistelivat alttarin juhlamessuun Vaajakosken kirkossa sunnuntaina 15. lokakuuta.

Maan korvessa

Pihlajaveden erämaakirkko rakennettiin salaa keskelle metsää, ympärille kasvanut kaupunki on puolestaan kätkenyt Pekka Ervast -temppelin jyvaskyläläisiltä. Mystisyys syntyy siitä, kun jotakin on vaikea tavoittaa.

▲ Pihlajaveden erämaakirkko oli 1800-luvun lopulla purku-uhan alla, ja sen sisusta purettiin uuden kirkon rakennustarpeiksi. Kirkon ulkoseinät ja katto seisoivat paikallaan luurankona vuosikymmeniä, kunnes rakennus entisöitiin nykyiseen asuunsa vuonna 1930.

► Pihlajaveden erämaakirkko on edelleen kesäisin jumalanpalveluskäytössä. Istumapaikkoja kirkossa on 300.

►► Legenda kertoo, että Pihlajaveden kirkon sisäseinään penkkirivien päihin on jäljentyneet kirkkokansan "haamut", pysyvät tummat varjot hirsien kirveellä veistetyllä pinnalla.

IIKKA HACKMAN teksti
MIKKO VÄHÄNIITTY kuvat

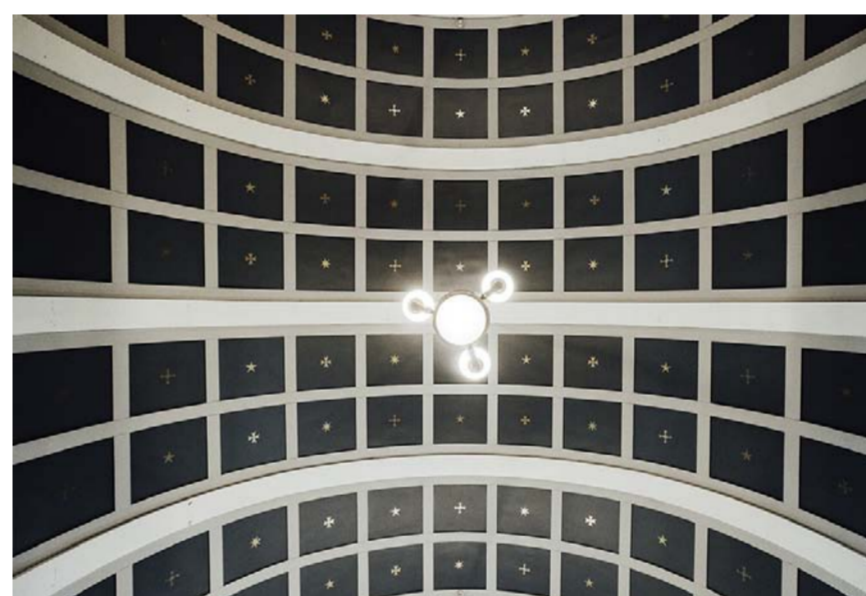
Kukat ovat tyyliirikko. Lohenpunaiset uuden-guineanlaiset nojailevat toisiinsa muistokiven juurelle upotetussa muoviruukussa, eivätkä näytä unohtuneilta. Muu ympärillä huokailee mennyttä: tummanharmaata graniittilohkareta täplittävät jäkäläläiskät muistuttavat suurpiirteisen maalarin tulkintaa tähtitaivaasta. Lohkareen kylkeen kauan sitten kiinnitettyä kivitalullaa on märeät, vihreät sammalkehukset. "1862–1867 nälkään kuolleiden muistolle. Pihlajaveden seurakunta."

Kirkkojen pihat ovat kaikkialla väärrällä menneisyydestä kantautuvia huutoja, mutta punaruskean, hirsisen erämaakirkon vierellä niiden viesti on erilainen. Se tuntuu pullopostin tuomalta, niin kuin kukaan ei olisi astunut tälle sammalrikolle vuosikymmeniä. Niin kuin vierailija olisi löytäjä.

Illuusio alkaa metsästä. Kirkon ympärillä kuusien ja mäntyjen rungoilla ja oksilla roikkuu naava, elävien puiden väleissä seisoo niitä, jotka odottavat oikeasta suunnasta saapuvaa töytäisyä. Sitten ne sortuvat tai kaatuvat, ryhtyvät maaksi. Alla kumpuilee kaksikymmentisen sammalmaton peitelemä kivikko.

» Legenda kertoo kirkon sisäseinään penkkirivien päihin jäljentyneistä kirkkokansan "haamuista".

Pihlajaveden erämaakirkko on ajatuksena kuin suoraan kauhuromanttisesta viihdestä: kaukana kaikesta keskellä metsää seisova tumma, melkein 250 vuotta vanha puukirkko, joka on kaiken lisäksi raken-

nettu salaa. Legenda kertoo rakennustöissä menehtyneestä kirvesmiehestä, jonka hautakumpu kuulemma edelleen erottuu kirkon sisäänkäynnin lähellä. Ja toinen kirkon sisäseinään penkkirivien päihin jäljentyneistä kirkkokansan "haamuista", pysyivät tummista varjoista hirsien kirveellä veistetyllä pinnalla.

Vaikka erämaakirkon viereen pääsee nykyään autolla, on sen sijainti edelleen todella syrjäinen, edelleen sen pihassa tuntee käpertyvänsä metsän syliin. Tuuli humisee, puut nakshtelevat, lähellä koputtaa tikka. Syysaurion valo siiviloituy puiden välestä kauan sitten sammaloituneeseen kivimuriin, eikä aution erämaakirkon olemuksessa ole mitään pelottavaa, mitään kauhuelokuvien kliseistä muistuttavaa. On vain rauha. Ehkä toiseen vuorokaudenaikaan on toisin. Talkootöinä vuosina 1780–1781 rakennetun erämaakirkon kanssa kävi kuten rakennusprojektien kanssa helposti käy: suunnitelmat karkasivat käsistä, pienestä tuli suurta. Käytännössä siis Turun tuomiokapituli-ta herui lupa vain pienen rukoushuoneen rakentamiseen. Tuohon aikaan kirkon puut-

tuminen merkitsi sivistyksen puuttumista, joten pihlajavetiset päättivät jatkaa hankkeensa salaa kirkoksi asti.

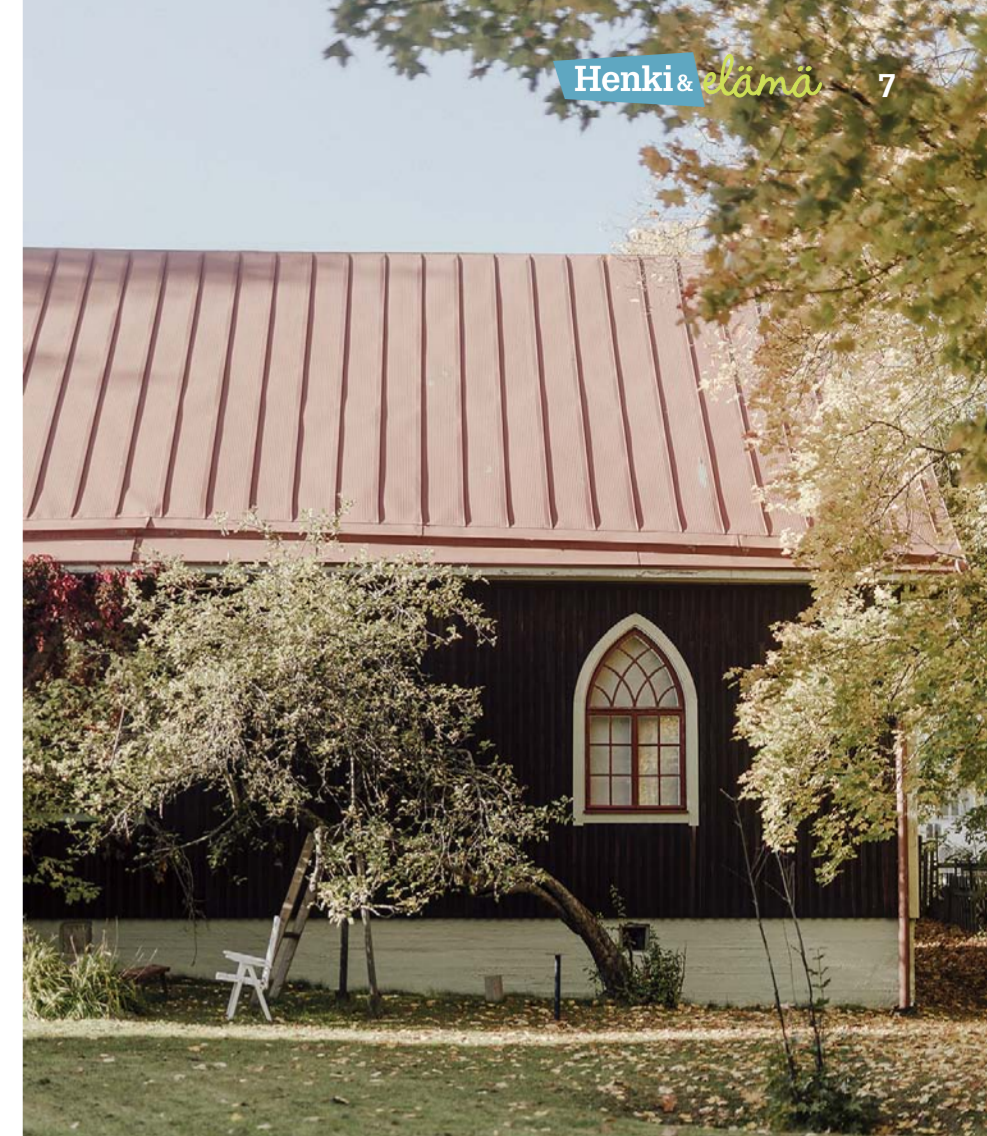
Nykymaailmasta katsoen moinen into kirkon rakentamiseen näyttää käsittämättömältä. Moni ennen itsestäänselvää asia näyttää nykymaailmasta katsoen käsittämättömältä.

Pääovi narahtaa auetessaan. Sen toisella puolella on sypipimeää.

Pyhäköt ovat usein maamerkkejä, joiden tarkoitus on erottaa, näkyä kaus ja heijastella niin maanpäällistä kuin ikuisuutta kohti kurkottelevaa valtaa. Erityinen hengellinen tai henkinen kokemus ehkä vaatii oikeanlaiset puitteet tai olosuhteet, mutta ei välttämättä spehtaakkella.

Joskus pyhäköt ovat piilossa jopa ihan nenämme edessä. Jyvaskylän yläkaupungilla, sisäpihalla sijaitsee yksi tällainen paikka: Teosofis-kristosofinen Pekka Ervast -temppeli. Moni jyvaskyläläinenkin ei tiedä sen olemassaolosta.

Kuusikerroksisten kerrostalojen rajaamalla sisäpihalla tummanruskea, lautaverhoiltu

Vuonna 1984 suojeltu Pekka Ervast -temppeli rakennettiin alun perin Ruusu-Risti-järjestölle ja oli alkuaan nimeltään Ruusu-Risti-temppeli. Se jäi kristosofien käyttöön järjestön jakaannuttua kahtia vuonna 1940. Temppelin pylvässali on arkkitehti Rafael Blomstedtin suunnittelema.

ja kooltaan sekä muodoltaan rintamamiestaloa muistuttava rakennus näyttää nurkkaan ajeltulta, niin kuin parkkipaikan asfaltti hivuttautuisi yhä lähemmäs nielläkseen lopulta koko rakennuksen.

» Joskus pyhäköt ovat piilossa jopa ihan nenämme edessä.

Mielikuva on osin tosi: temppeli rakennettiin vuonna 1928 avaralle tontille, puutarhan ympäröimäksi. Kerrostalokaupunki on rakennettu pala palalta muureiksi sen ympärille.

Pelkkä rakennuksen olemassaolo sisäpihalla yllättää, mutta suurempi yllätys odottaa sisällä: vaikka rakennuksen tietää temppelinä, on sen kaarikattoinen pylvässali todella pysäyttävä näky. Valoisa. Suuri. Odottamaton. Ja tarkkaan harkitussa paikassa.

Kristosofia on teosofiasta erkaantunut, osin kristinuskon opetuksia hyödyntävä aatesuunta, jonka aloittajaksi katsotaan vuonna 1934 kuollut Pekka Ervast.

– Ervastin mukaan tässä oli Suomen henkisin paikka. Rakennus on suunniteltu ja rakennettu niin, että alttari sijaitsee tuolla kyseisellä, Ervastin osoittamalla kohdalla, kiinteistön vahtimestarina toimiva tapahtumajärjestäjä Eveliina Kivisalo kertoo.

Legenda Suomen henkisimmästä pisteestä elää yhä – eräs nainen toivoi hiljattain saada yöpyä alttarilla.

– Se oli ainutkertainen tapaus ja ainutkertainen lupa, Kivisalo naurahtaa.

Kristosofian harjoittajien määrä on pieni, ja komealle rakennukselle onkin viime vuosina löydetty muuta. Täydentävää käyttöä. Konserttien lisäksi tiloissa voi järjestää uskontokunnasta riippumatta esimerkiksi häitä, syntymäpäiviä tai ristiaisiä. Kivisalon toiveena on, että rakennus aukenis yhä useammalle kaupunkilaiselle, ja että sen maineesta katoaisi mystisyyden leima.

Yliopiston Vanha paja remontoitiin nykyiseen käyttötarkoitukseensa hiljentymistilaksi vuonna 1995. Vuosikymmenten varrella se ehti toimia niin sirpalesuojana kuin teknisenä varastona.

►► JATKOA EDELLISELTÄ SIVULTA

Vain kivenheiton päästä Pekka Ervast-temppelistä löytyy toinen yllättävä hiljentymisen ja henkisyiden paikka: Jyväskylän yliopiston hiljainen tila, Vanha paja. 1880-luvun alussa käsityön metallitöiden opetustilaksi rakennettu paja sijaitsee Seminarinmäen korkeimmalla kohdalla, piilossa Seminariumin takana. Sen graniittipaasista rakennetut tummat seinät näyttävät sulkevan sisäänsä jotakin salaperäistä, alkupe- räinen käyttötarkoitus tuntien kenties Sep- po Ilmarisen pajan.

Sisältä katsoen seinien salaperäisyys muuttuu vakaaksi rauhaksi. Ne sulkevat ulkomaailman tehokkaasti ulos. Hiljentymisen kehottavat riveihin asetellut tuolit sekä takaseinälle hiiljattain ripustetut Kuutti Lavosen ja Osmo Rauhalan työt. Pajasta halutaan taidekappeli.

Taideteosten tulkinnoilla on mahdollisuus päästä inhimillisen olemisen ytimiin. Pajan käyttötarkoitus on laajentunut, jos saadaan edes vähän käyttäjiä, jotka pysähtyvät oman olemisensa ääreen, tilan käyt-

töä visioimassa ollut taidehistorian profes- sori Heikki Hanka sanoo. Ja totisesti: hienovaraiset teokset eivät niinkään keskustele keskenään vaan ovat yhdessä hiljaa – ja melkein pakottavat katsojan mukaan piiriinsä.

22 Sisältä katsoen seinien salaperäisyys muuttuu vakaaksi rauhaksi.

Ulkona vesipisarat tippuvat mäntyjen oksilta. Liikenteen humina kantautuu voimakkaana alhaalta Rantaväylältä. Joku kii- rehtii luennolle energijuomatölkki kädes- sään.

Raja hiljentymisen ja arkisen kiireen välillä on huomattava, mutta ei repivä.

– Ihmisellä pitää olla joku paikka, jossa pystyy rauhoittumaan kaiken touhun kes- kellä, Hanka toteaa.

90 kilometrin päässä Jyväskylästä ja Ran- taväylästä silmät tottuvat erämaakirkon pi- meyteen. Sali pakottaa rauhoittumaan. Va- lo on vähän, mutta pelottavuuden sijaan sisällä on ehkä inhimillisen kokoluokan sekä tuoksen ja värimaailman takia kotoisa, mel- kein piirtimäinen tunnelma.

Hirret nielevät ulkoa kantautuvat äänet. Tuoksu sahatulta puulta, tervalta. Koris- tuksia ei oikeastaan ole. Saarnustuolin kai- detta täplittävät vaaleat steariiniinjäämät. Penkkirivit ovat niin ahtaita, että 2020-lu- vun aikuisen ei juuri tarvitsisi pelätä nukah- tamista.

Kaiken ajattelee automaattisesti olevan vuosisatojen tai -kymmenten takaista, min- kä vuoksi palovarjotimet ja yksittäiset säh- köjohdot näyttävät kirkuvilta anakronis- meilta.

Eteisen pöydällä lepää vieraskirja. Kaksi päivää aikaisemmin paikan päällä ovat vie- railleet Guy ja Genevieve Ranskasta. "Kiit- tos", he ovat kirjoittaneet.

Kirkkokansan aaveet istuvat eräma- kirkon salissa paikoillaan, nojaamassa 250 vuotta sitten kaadetuista mänyistä veistet-

tyihin hirsiin. Pelottavia he eivät ole. He ovat rakastettavia.

Kotimatalla lämpimässä autossa ajatus viipyy aavemaisuudessa. Miksi joku aate- suunta, joku henkilö tai joku rakennus saa kannettavakseen mystisyyden viitan?

Minkä sanan valitsisi otsikkoon, tiivistä- mään metsän keskelle talkootöinä melkein 250 vuotta sitten rakennetun kirkon olemus? Ei aavemainen, pelottava, mutta ei myös- kään majesteettinen. Kaunis, tietenkin. Mut- ta mystinen? Ei oikeastaan. Salaperäinen? Ehkä, mutta ei. On jotain kosketeltavampaa. Kyllä, mutta ei. On jotain kosketeltavampaa.

Sama tekijä, joka rakentaa jyrkän kivi- hallin, jossa opetetaan nuoria opettamaan lapsia, tekijä, joka muuttaa rakennuksen sir- palesuojaksi, varastoksi ja huoltotilaksi ja lo- pulta tiedeyhteisön hiljentymispaikaksi. Jo- ka löytää maan keskeltä harjun rinteestä Suomen henkimmäin paikan, rakentaa sii- hen alttarin, jonka ympärille temppelin, jon- ka ympärille kaupungin.

Yksi itsestään selvä sana, joka vain ei sovi otsikkoon. Ihminen.

Sinä et ehkä vielä tunne medialähetys-työtä, mutta miljoonille ihmisille se on ainoa keino kuulla toivon sanomaa!

TUTUSTU
Medialähetys
Sanansaattajien
tekemään työhön ja

TILAA MAKSUTON SANSA-LEHTI
Painettuna tai sähköisenä:
sansa.fi/tilaa

sansa
Medialähetys Sanansaattajat

Kukitamme Elämäsi Juhlat!

Viherlandia
Onnella on juuret
Kammintie 6, 40520 Jyväskylä
viherlandia.fi Puh. 010 617 1942
leikko@viherlandia.fi
Puheluhinnat: 8,35 snt/puh. + 12,09 snt/vmin.

Uutisia hyvässä hengessä!

LAKIASIANTOIMISTO VARATUOMARI RIITTA KIVELÄ
p. 0500 545 689
Kauppakatu 28 huoneisto 36
40100 Jyväskylä
riitta@lakikivela.fi
www.lakikivela.fi
perunkirjoitukset • kaupat
• lahjat • testamentit ym. lakiasianne
• palvelua myös kotikäynteinä

Lähetä osanottosi

Punaisenristinkauppa.fi
-> Adressien tekstausta
tai puh. 020 701 2211
arkisin 8.30-15.00

Punainen Risti

Surun kohdatessa silloin kun et itse jaks, me huolehdimme yli 40 v. kokemuksella muistotilaisuuden järjestelyistä. Tarjoamme kauniin ja toimivan kokonaisuuden tilajärjestelyistä somisteisiin ja aitoihin kotitekoisiin tarjottaviin, ystävällisesti palvelen Sipisen Salongeissa, Vesilinnassa, Palokan Pelimannitalolla tai muissa tiloissa.

Pitopalvelu Raija Sipinen ky
p. 0400 749 329 / 0400 647 437
info@pitopalvelusipinen.fi

Pitopalvelu Raija Sipinen ky

JYVÄSKYLÄN YKKÖSAPTEEKKI

Seppälän Citymarket
Vasarakatu 29, 40320 Jyväskylä
Palvelemme: ma-la 9-20, su 12-18
www.jyvaskylanykkosapteekki.fi

JYVÄSKYLÄN SEURAKUNNAN YHTEYSTIETOJA

SEURAKUNTATOIMISTO arkisin klo 9–15
Vapaudenkatu 47, 40100 Jyväskylä
jyvaskylanseurakunta.fi

Virkatodistukset ja sukuselvitykset
041 730 2591 ..... luovutus.akrlapua@evl.fi

Kirkkoon liittyminen, avioliiton esteiden tutkinta
041 730 2589 ..... rekisterointi.akrlapua@evl.fi

Kaste- ja vihkivaraukset
050 363 2300 ..... jyvaskylan.seurakunta@evl.fi

Hautauspalvelut
040 162 3982 ..... jksrk.hautauspalvelut@evl.fi

Päivystävä pappi 040 535 2328 **Neuvonta** 014 636 611

Työntekijöiden yhteyshenkilöt nettissä
jyvaskylanseurakunta.fi
Työntekijöiden sähkö-
postiosoitteet
ovat muotoa
etunimi.sukunimi@evl.fi
ellei yhteyshenkilön
yhteydessä toisin
mainita.

MARRASKUUN SUORAT LÄHETYKSET HENKI & ELÄMÄN YOUTUBE-KANAVALLA: youtube.com/henkielama

Su 5.11. klo 10 Messu Palokan kirkossa
Su 12.11. klo 11 Messu Kuokkalan kirkossa
Su 19.11. klo 18 Tuomasmessu
Taulumäen kirkossa
Su 26.11. klo 10 Messu
Keltinmäen kirkossa

Maksutonta lasten- hoitoapua perheille

Asioita hoidettavana,
eikä lasta voi ottaa mukaan?
Kaipaako juttuseuraa?

Pikkuehpeä ulkona,
kirkolla tai kotona,
enintään 3 kertaa
puolesta vuodessa,
n. 2 tuntia kerrallaan.

HAE HELPPIÄ: jyvaskylanseurakunta.fi/pikkuehpea

Seniorityön vapaaehtoiseksi
TIISTAINA 14.11. KELLO 15 SILMUSSA
Kiipisenkatu 8

Sinustako kotiystävä seniorille tai erilaisten tilaisuuksien avustaja? Koulutustilaisuus uusille ja jo mukana olleille vapaaehtoisille!

Kaupunginkirkon lähikirkkoalueella seura- kunnan seniorityötä tehdään erilaisissa päivä- tilaisuuksissa ja kotikäynneillä, joiden toteut- tamisessa vapaaehtoisilla on merkittävä rooli. Koulutuksessa vahvistetaan valmiuksia kohtaamis- työhön ja käytännön tehtäviin. Tule mukaan tutustumaan, riität omana itsenäsi!

Ilmoittautuminen tarjoiua varten 10.11. mennessä Kaisalle p. 050-3400665 tai Lealle p. 050-5497027

Henki ja elämä jaetaan jyvaskyläläisiin talouksiin, joissa ei ole mainos- ja ilmaisjakelueliä.

Seuraava lehti ilmestyy 29.11.

Aineiston toimitus 15.11.

SANA SINULLE

Luuk. 10:1-12

Murhia, tappoja, koulukiusaamista, rasismia, syrjintää, yksinäisyyttä, itsetuhoisuutta, jengiytymistä, väkivaltaa, sotia, ydinaseuhkaa... Uutisotsikoista välittyvää surullista listaa voisi jatkaa loputtomasti, tai siltä ainakin tuntuu. Väliillä ympäröivä maailma näyttävästi uutisissa suorastaan toivottomana paikana. Mutta jos ottaa vertailukohtaksi yhdenkin positiivisen kohtaamisen, sen mitä ihminen voi toiselle ihmiselle pelkällä hymyllä tai yhdellä pienellä eleellä tehdä, näkökulma muuttuu.

Maailmassa on läpi vuosituhansien ollut toivottoman tuntuista tilanteita – niin isossa kuvassa kuin yksittäisten ihmisten elämässä. Mutta niin vain elämä on jatkunut ja uutta on syntynyt.

Eivät maailman raakuudet vieraita ole Raamatusakaan. Sieltä löytyy lähes kaikkea edellä kuvattua, kerrotaan se vahvasti myös ihmisistä, ja ihmisyyden kivuista. Yksi Raamatun keskeisimpiä hahmoja on Mooses – Egyptin prinssi, joka johdatti israelilaiset pois Egyptin orjuudesta matkalle kohti luvattua maata. Jo pelkästään tämä prosessi piti sisällään jos jonkinlaista epäonnistumista, epäuskoa ja epätoivoa.

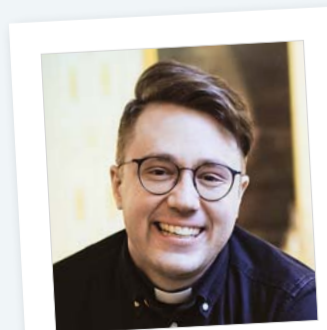
Mooses ei itse edes päässyt koskaan luvattuun maahan. Tästä huolimatta hänen sanoissaan seuraajalleen Joosuulle on kuuluttavaa jotain aivan muuta kuin turhautumista.

”Herra kulkee sinun edelläsi. Hän on sinun kanssasi, hän ei jätä sinua yksin eikä hylkää sinua. Älä lannistu, älä pelkää.”

Siinä on väkevä viesti noin 120-vuotiaalta Moosekselta myös meille tämän ajan murheiden kanssa painiville. Rakkauden ja hyvyyden voima on aina pimeyttä ja pahuutta suurempi.

Mikael Tammilehto

Kirjoittaja on uutta messuyhteisöä Seinäjoella luotsaava pastori

Hengissä

Matt. 18:15–22

Jeesus sanoi opetuslapsille:

”Jos veljesi tekee syntiä, ota asia puheeksi kahden kesken. Jos hän kuulee sinua, olet voittanut hänet takaisin. Mutta ellei hän kuule sinua, ota mukaasi yksi tai kaksi muuta, sillä ”jokainen asia on vahvistettava kahden tai kolmen todistan sanalla”. Ellei hän kuuntele heitäkään, ilmoita seurakunnalle. Ja jos hän ei tottele

seurakuntaakaan, suhtaudu häneen kuin pakanaan tai publikaaniin. Totisesti: kaikki, minkä te sidotte maan päällä, on sidottu taivaassa, ja kaikki, minkä te vapautatte maan päällä, on myös taivaassa vapautettu. Minä sanon teille: mitä tahansa asiaa kaksi teistä yhdessä sopien maan päällä rukoilee, sen he saavat minun Isältäni, ilmoita seurakunnalle. Ja jos hän ei tottele

Antakaa toisillenne anteeksi

Jeesus antaa kovin ristiriitaiset ohjeet. Pitääkö olla tiukkana syntien suhteen vai antaa anteeksi?

Kumpaankin tarvitaan. Tässä lyhyessä raamatunkohdassa on monta erilaista ajatuskulkua. Ensimmäisenä Jeesus puhuu siitä, kuinka syntiä eli jotain vääriä tekevää henkilöä tulisi ohjeistaa. Ensin otamalla asia puheeksi kahden kesken, ja sen jälkeen tarvittaessa puhumalla asiasta isommalla ryhmällä. Jos mikään ei auta, voi olla edessä välirikko.

Toiseksi Jeesus puhuu anteeksiantamisesta. Sen edellytyksenä hänellä on, että ihminen katu tekoaan tai pyrkii muuttamaan vääriä toimintaansa. Kohtaa ei tulisi lukea erillään muista Jeesuksen opetuksista, sillä siihen liittyy myös väärintulkinnan vaara. Ei ole kenenkään etu, että syntiä tekevä henkilö hylätään yhteisöstään. Sen sijaan on tärkeää koittaa yhdessä saada hänet muuttamaan toimintaansa.

Seitsemänkymmentäseitsemän kertaa. Eikö anteeksi antaminen kerran riittäisi?

Seitsemän on juutalaiskristillisessä perinteessä pyhä luku ja se kuvastaa täydellisyyttä ja Jumalaa. Kun Jeesus kertoo, et-

tä anteeksi on annettava 77 kertaa, kuvastaa se sitä, kuinka kristityn on oltava valmis olemaan aina ja täydellisesti armollinen. Samoin kuten Jumala on.

Miksi anteeksi antaminen ja anteeksi pyytäminen on niin vaikeaa?

Anteeksiantaminen tarkoittaa mielestäni myös sitä, että asiaan ei enää myöhemmin palata. Jotta on valmis antamaan anteeksi, täytyy siis olla valmis myös jättämään itseä loukannut teko taakseen. Tämä on erityisen vaikeaa silloin, jos loukkaus on osunut syvälle.

Anteeksi pyytäminen edellyttää, että tunnustaa oman vääriä toimintansa. Anteeksi pyytäessä jätetään myös toisen ihmisen arvioinnin kohteeksi. Tämä vaatii rohkeutta sekä hyväksyä oma epätäydellisyys että toisen reaktiot.

Miksi siihen kuitenkin kannattaa pyrkiä?

Anteeksi antaminen ja anteeksi pyytäminen ovat ainoita keinoja pitää tärkeitä ihmisuhteet kunnossa. Jokainen tarvitsee sekä nöyryyttä pyytää anteeksi että armoa saada anteeksi. Sovun etsiminen on myös ainoa keino välttää katkeruuden synty-

kolme on koolla minun nimessäni, siellä minä olen heidän keskellään.”

Silloin Pietari tuli Jeesuksen luo ja sanoi: ”Herra, jos veljeni yhä uudestaan tekee vääriä minua kohtaan, niin kuinka monta kertaa minun on annettava hänelle anteeksi? Peräti seitsemän kertaako?”

”Ei seitsemän, vaan seitsemänkymmentäseitsemän kertaa”, vastasi Jeesus.

Johtava pappi Paulus Pitkarainen saarnaa Taulumäen kirkon messussa su 5.11. kello 18.

Hengissä-palstalla Jyväskylän seurakunnan papit tulkitsevat Raamattua.

mistä. Jos vaikeita asioita ei pysty sopimaan, niin silloin ne kulkevat ihmisen ja ihmisuhteiden mukana. Anteeksi antaminen ja pyytäminen tekee arjen taakasta kevyemmän kantaa.

”Rakkaudella muistaen ja kiittäen”

Lehtien kuolinilmoitukset kertovat surusta ja kaipauksesta. Ikävän sanat valitaan tarkkaan, ja myös symbolit kutsuvat tulkintaan.

MINNA PALOVAARA teksti
ISTOCK ja ANNI SUURONEN
kuvitus

Kuolinilmoituksia alettiin julkaisua suomalaisissa sanomalehdissä 1800-luvun lopulla, ja niiden nykyinen muoto vakiintui sotiin mennessä 1930-luvulla.

– Vanhimmissa ilmoituksissa kerrottiin tapahtumista kokonaisuudessaan lausein, ja tarkoitus oli tiedottaa, kertoo suomalaista surua väitöskirjassaan tutkinut tietokirjailija Mari Pulkkinen.

Yhä digiaikana moni lukee paperilehdestä tarkkaan juuri kuolinilmoitussivun. Kauniisti sanoitettu ja kuvitettu suru ja etenkin nuoren ihmisen kuolema koskettaa. Iän kun voi päätellä syntymäajasta. Lisäksi kuolleesta saatetaan kertoa syntymä- ja kuolinpaikka ja toisinaan ammatti tai oppiarvo. Valittu symboli ja kuvitus viestivät arvomaailmasta tai vaikkapa rakkaasta harrastuksesta. Surumaan jääneiden lista kertoo perhesuhteista.

Sanamuodoista voi toisinaan lukea viitteitä myös kuolinsyystä. Joku on kuollut pitkän sairauden murtamana ja toinen lähtenyt yllättäen. Henkirikoksesta tai itsemurhasta taustalla yleensä vaivataan. Halutaan olla hienotuntei-

sia ja kunnioittaa vainajaa. Pulkkinen mielestä avoimuus lisääntyy vähitellen ja vaikeistakin asioista voidaan puhua.

– Olisi tärkeää muistaa toisemme rehellisesti kaikkin puolinemme ja kokonaisina ihmisinä. Silloin myös suru voi olla kokonaista.

Lehdestä voi löytää myös itselle tutun nimen yllättäen tai odotetusti. Kuolinilmoitusta ei kuitenkaan laiteta lehteen läheskään aina.

– Sanoisin, että yli puolet jättää tekemättä. Joillekin riittää, että läheisen kuolemasta kerrotaan lehdessä kirkollisissa ilmoituksissa. Myös hinta voi vaikuttaa päätökseen, kun palstan ilmoitus lehdessä maksaa 350–450 euroa ja kahden palstan noin 700 euroa, arvioi Tarja Salmela Jyväskylän Hautauspalvelu Oy:stä.

Hän kertoo, että omaiset laativat kuolinilmoituksen yleensä omatoimisesti helpokäyttöisellä ohjelmalla sanomalehden verkkosivuilla. Ilmoitusta voi laatia askel askeleelta, ja lopputuloksen näkee valmiina ennen julkaisua.

Osa mieltii surun sanoja tarkkaan, ja toiset valitsevat valmiista valikoimasta. Saattaapa joku valita etukäteen itse kuolinilmoituksen sisällöt.

Ilmoitus julkaistaan nykyään yleisimmin hautajaisten jälkeen. Kerrotaan, että siunaus on pidetty läheisten kesken ja kiitetään myötäelämisestä surussa. Aiempiä harvemmin esitetään avoin kutsu siunaus- tai muistotilaisuuteen. Pulkkinen mielestä se kuvastaa perinteisen yhteisöllisyyden katoamista kuoleman ja surun ympäriltä.

– Puhutaan sururauhasta ja ajatellaan, että on kohteliasta jättää ihminen suremaan rauhassa. Oikeasti sosiaalisen verkoston voisi olla hyvä aktivoituva surevan tueksi.

Moni haluaa viestiä surusta ja menetyksestä lehti-ilmoituksen rinnalla tai sen sijaan somekanavillaan. Sielläkin julkaisuun saatetaan liittää muistolause, kuva tai symboli. Somen sykli on nopea ja siihen liittyy vuorovaikutus, kun surunilmaus kerää reaktioita, osanottoja ja särkynyttä sydän-symboleita.

Pulkkinen huomauttaa, että lehdistä näkee harvoin vieraskielisiä kuolinilmoituksia.

– Paljon surua jää sanomalehtien ulkopuolelle, vaikka olemme monikulttuurinen maa. Some tarjoaa sen sijaan ilmaisen mahdollisuuden kertoa surusta omalla kielellä ja omalle verkostolle.

Ei lähtöös todeksi uskoa voisi, niin äkisti sä lähdit luotamme pois. Vain muistot ja rakkaus jäljellä on, kaipaus suuri ja sammumaton.

Olen siirtynyt rauhaan lempeään silti teidän olen, lähellenne jään. Tallentakaa menneen parhaat muistot, muiden olla antakaa. Kuin ennen voimissani te minut muistakaa.

Ei täältä kauniimminkin lähteä voisi, kuin nukkua hiljaa pois.

Jäi ahkera työsi muistoksi meille, hyvän sydämes ohjeet elämän teille.

LÄHDE: HAUTAUSTOIMISTOT

Elämänkaari

KASTETUT

Milan Gabriel Göös
Adanna Estelle Haaponiemi
Matias Väinö Tapio Havisto
Aarni Toivo Akilles Heikkinen-Salminen
Vuokko Annikki Hiilka
Matias Emil Holma
Max Leo Aleksanteri Hotti
Sakari Eino Emil Huikko
Aada Alina Huupponen
Anton Eelis Sebastian Hämäläinen
Hilda Emilia Jalli
Julius Mikael Johansson
Abel Oliver Kangas
Onni Herman Karjala
Oliver Kristian Kiukas
Joel Jeremias Kivistö
Joona Veikko Juhani Korolainen
Eero Oskari Käyhkö
Nooa Aukusti Lahtinen
Mette Aurora Laitinen
Lea Emelja Leppänen
Jooa Mikael Linjama
Aamos Eliel Lohi
Emil Martti Oliver Matilainen
Filip Alvar Alexander Mattsson
Sofia Kaarina Elisabet Mikkonen

Kaapo Onni Moilanen
Veera Eveliina Mäki-Kaupilla
Frida Edvina Aapelintytär Määttä
Leo Eemil Joonatan Niskanen
Viivi Mimosa Ohra-aho
Aurora Helmi Lydia Ojala
Elvi Taimi Klaudia Peippo
Niklas Aleksanteri Piironen
Viola Isla Vanessa Pohjonen
Elli Iiris Inkeri Pöyliö
Kaisa Tuulia Qvist
Saga Susanna Vilhelmiina Rasanen
Eliel Kaarlo Joonatan Riihimäki
Varpu Vilinä Riihinen
Ellen Alecia Ruusala
Viola Elsa Isabella Saarela
Kaapo Allan Olavi Saarinen
Emi Vilho Mikael Salomaa
Yasmin Cirilla Siipola
Aleksi Tapio Siloaho
Toivo Ilmari Suomala
Aida Ilona Tiitinen
Aaro Samuel Valkeajärvi
Miko Matias Aleksanteri Viinikainen
Leo Luukas Mikael Vuoremaa
Verna Elisabet Wirpi
Matias Jussi Viljami Aikäs

AVIOLIITTON KUULUTETUT

Tuomas Kalervo Laukkala ja Tittamari Johanna Bilund
Riku Aleksanteri Savolainen ja Anu Veera Johanna Ruuska
Aaro Olavi Luukkonen ja Kaisa Iida Katariina Kvick

KUOLLEET

Sirkka Tellervo Uotinen 98 v
Aila Annikki Heikkilä 96 v
Helvi Matilda Kurkinen 96 v
Raii Dagmar Lauritsalo 93 v
Reino Kalevi Paananen 93 v
Taimi Sanelma Salonen 93 v
Helena Kyllikki Halttunen 92 v
Terttu Annikki Hautaniemi 92 v
Elvi Marjatta Noponen 92 v
Aarne Aatos Ojala 92 v
Antti Jalmari Hiljanen 91 v
Arvi Olavi Oksa 91 v
Anja Ellen Pieviläinen 91 v
Raimo Kalevi Huovila 90 v
Taisto Valtteri Mänty 90 v
Aino Sylvia Simpanen 90 v
Aatos Antero Ahlroos 89 v
Anja Selma Irene Koskinen 89 v
Aune Lahja Kyllikki Koskinen 89 v
Aila Kerttu Kyllikki Rytönen 89 v
Suoma Hellin Sjöblom 89 v
Anna-Majja Era 88 v
Matti Samuel Pesonen 86 v
Marja-Liisa Vuori 86 v
Pentti Aulis Olavi Manninen 85 v
Anja Tellervo Pakarinen 85 v
Lea Tuulikki Heinola 84 v
Seppo Juhani Viitala 84 v
Mauri Viljo Järvinen 83 v
Ritva Kyllikki Manninen 83 v

Virpi Helinä Tuhkanen 82 v
Sirkka Kaarina Pintilä 81 v
Martti Kalevi Väinö 81 v
Terttu Unelma Martikainen 80 v
Keijo Johannes Tarnanen 78 v
Eija Inkeri Heilala 77 v
Pirkko Marjatta Johansson 77 v
Jorma Antero Pakkanen 76 v
Riitta Liisa Kunttu 75 v
Eeva Irmeli Salovaara 75 v
Mauri Mikael Tyrväinen 74 v
Eija Aulikki Karjalainen 73 v
Jarmo Sakari Jantunen 71 v
Eila Orvokki Liimatainen 70 v
Heikki Tapani Hynninen 69 v
Esa Päiviö Pekkanen 69 v
Timo Ensio Vehviläinen 69 v
Leena Soili Tuulikki Salo 68 v
Harri Michael Joska 67 v
Timo Lauri Kalevi Lehtinen 67 v
Marjatta Elisabet Piirainen 65 v
Riitta Aulikki Terho 65 v
Vesa Tapani Pitkänen 65 v
Martti Johannes Kari 62 v
Kari Antero Veid 62 v
Kari Juhani Erkkilä 60 v
Risto Olavi Takanen 56 v
Pasi Juhani Remula 48 v
Niko Matti Johannes Mononen 35 v

Rakas Jumala, meidän Isämme taivaassa. Sinä olet aina meidän kanssamme. Rohkaise meitä, kun me pelkäämme. Lohduta meitä, kun me suremme. Kasvata meidän luottamustamme sinuun. Ota vastaan rukoiksemme.

”Kristillisillä kirjoilla erityinen tehtävä”

Taloudelliset reunaehdot vaikuttavat nykyään entistä enemmän myös kristilliseen kustannustoimintaan.

JUHANA UNKURI teksti
PETRI BLOMQUIST,
MINNA VÄISÄLÄ kuvat

Kannattaako tehdä kirjaa, jota myydään vain muutamia satoja kappaleita? Tätä on niin kristillisten kuin muidenkin kustantajien pohdittava painettujen kirjojen osalta entistä tarkemmin.

– Entisaikaan kirjojen säilyttäminen oli helpompaa ja halvempaa kuin tänään. Jotkut kustantajat ovat luopuneet varastoista, jotka ovat kalliita ylläpitää ja syövät kustantamon varoja, toteaa kristilliseen kirjallisuuteen perehtynyt tietokirjailija ja kulttuurijournalisti **Jari Olavi Hiltunen**.

Muun muassa tästä syystä painokset ovat pienet ja kustannuspäätökset lähtevät Hiltusen mukaan siitä, että kirja on helposti myytävissä. Hän toteaa, että suomalaiset kristilliset kustantajat julkaisevat nykyään varsin vähän romaaneja.

– Uskonnolliseen romaaniin liittyvä riski on kustantajalle suurempi kuin eksaktin tietokirjan kohdalla. On paljon helpompi ottaa kustannettavaksi hyvin kirjoitettu, asiallinen ja asiassa pysyvä tietokirja.

Aiemmin aatehistoriallisia esseekokoelmia tehnyt Hiltunen julkaisi juuri kaunokirjallisen esikoisteoksensa, maagisrealistisen elämäkertaromaanin venäjänukrainalaisesta runoilijasta **Anna Ahmatovasta**. Sen puitteissa hän oli äskettäin Turun kirjamessuilla.

– Yllätyin kovasti, että messuille oli lähtenyt vain kaksi kristillistä kustantajaa. Myös heille kirjamessut ovat tärkeä näköalapaikka ja esiintymisareena. Mutta kun kulut ovat nousseet, messuvuokran maksaminenkin muuttuu helposti säästökohteeksi.

Suomen tuoreen hallituksen ohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan

Tietokirjailija ja kulttuurijournalisti Jari Olavi Hiltunen uskoo, että kristillisille kirjoille löytyy kysyntää.

kirjojen arvonlisävero nousee jatkossa kymmenestä prosentista 14:ään.

– Tämä saattaa tulevaisuudessa jopa vähentää kristillisten kustantajien määrää. Käytännössä ne eivät voi siirtää veronkorotusta kirjojen hintoihin, koska ne ovat jo nyt usein kalliita. Kustantajat joutuvat tinkimään tuotantokuluistaan ja esimerkiksi kirjailijoille maksetuista palkkioista, jotta ne säilyttäisivät toimintansa kannattavana.

Hiltunen uskoo, että kristillisillä kustantajilla on paineita muutua yleiskustantamoiksi tai ainakin muuntua siihen suuntaan.

– Vaikka lukijat odottavat kustantajan profiloituvan tietynlaisen kirjallisuuden kustantajaksi, käytännössä hyvin myyvien kirjojen hakeminen tarkoittaa helposti kustannusohjelman laajennusta. Jo nyt on nähtävissä, että jotkut kristilliset kustantajat julkaisevat laajalla skaalalla esimerkiksi elämäntaito-oppaita.

Suomessa kristillistä kirjallisuutta julkaisevat lähinnä vain kristilliset kustantajat.

– Joskus hengellinen kirja menee valtakustantajien seulan läpi. Tällöin kirjoittaja on todennäköisesti niin nimekäs tai aihe niin erityinen, ettei hengellinen elementti

Vuoden kristillinen kirja -kilpailu tuo näkyvyyttä kristilliselle kirjallisuudelle. Tänä vuonna ehdolla on kuusi teosta, joista voittaja julkistetaan Helsingin kirjamessuilla. Uskonnolliset aiheet kiinnostavat yhä suomalaisia.

rasita kustantajan myyntiä.

Hiltunen opiskeli 1990-luvulla Suomen kirjallisuutta ja kieltä Tampereen yliopistossa, jolloin hän teki gradunsa uskonnollisesta kirjallisuudesta. Hän uskoo, että kristilliset aiheet kiinnostavat edelleen suomalaisia.

– Minusta kristillisten kustantajien pitää jatkossakin tehdä pääpystyssä kauppaa hengellisillä ja kristillisillä kirjoilla. Niille löytyy kyllä lukijoita. Suomessa on myös varsin toimiva kristillisten kirja-kauppojen ja -myyntien verkko, joka tarvitsee jatkuvasti uusia kirjoja.

Lukuisia kertoja Vuoden kristillinen kirja -kisan esiraadissa ollut Hiltunen toteaa, että kristillisiä kirjoja on viime vuosikymmeninä tutkittu myös suomalaisissa yliopistoissa.

– Tästäkin voi päätellä, ettei us-

konnollinen tai kristillinen kirja ole missään nimessä kuollut.

Hän muistuttaa, että kristillisillä kirjoilla on erityinen tehtävä.

– Kristilliset kirjat voivat tuoda vahvasti julki sen uskonnollisen sanoman, jota kirkko ja seurakunnat ovat halunneet Suomessa julistaa.

Tiesitkö?

Kuusi finalistia, äänestys 28.10. saakka

Vuoden kristillinen kirja 2023 -kilpailun finalistit ovat:

- Minna Ala-Heikkilä: *Kaikki se viha, kaikki se rakkaus* (Tammi)
- Lea Kujanpää: *Ettei tarvitse pelätä: Henkimaailman kohtaaminen* (Karas-Sana Oy)
- Antero Laukkanen (toim. Iina Mattila): *Kansanedustajan salainen elämä* (Päivä Osakeyhtiö)
- Mari Leppänen: *Kuulun tähän maisemaan* (Kirjapaja)
- Ville Mäkipelto ja Paavo Huotari: *Sensuroitu* (Otava)
- Heli Pruuki: *Sydänten piispa Irja Askola* (Tammi)

Voittajan valitsee Helsingin Sanomien emeritapäätöittäjä Reetta Meriläinen. Yleisö saa äänestää omaa suosikkiaan 28.10. saakka osoitteessa vuoden kristillinenkirja.fi. Voittaja ja yleisöäänestyksen tulos julkistetaan Helsingin kirjamessuilla 29.10.

Elämästä

”Naisten pitäisi tehdä enemmän hilpeitä asioita”

■ SIRPA KOIVISTO teksti ja kuva

Olen **Katja Köykkä**, 50 vuotta. Työskentelen lähetyk- ja kehitysyhteistyöjärjestö Fidassa Kongon maaohjelman erityisneuvonantajana. Osa työtäni on toimia myös Fida Care -tiimin koordinaattorina. Vastaan muun muassa kenttätöihin lähtevien lähetystyöntekijöiden perehdytyksestä ja työhön ohjauksesta. Olen koulutukseltani terveydenhoitaja, työhönjaaja ja aikuiskasvatustieteen maisteri.

Halusin jo nuorena ammatin, jossa voin auttaa ihmisiä ja tehdä töi-

tä ulkomailla. Tämä mahdollisuus avautui vuonna 2011, jolloin otimme mieheni kanssa yhteyttä Fidassa ja pääsimme kehitysyhteistyötehtäviin Jordaniaan. Asumme siellä perheen kanssa viisi vuotta. Kun kehitysyhteistyömäärärahoja edellisen kerran leikattiin, projektimme Lähi-idässä loppui kuin seinään. Jouduimme palaamaan Suomeen ja aloittamaan elämän tavallaan ihan nollassa. Nyt kotimme on Muuramessa.

Kongon erityisneuvonantajana olen toiminut parin vuoden ajan. Projektin tavoitteena on auttaa väkivaltaa kokeneita naisia ja lap-

sia yhteistyössä Kongon terveydenhuoltosektorin kanssa. Käyn pitemmällä työmatkoilla Kongossa muutaman kerran vuodessa.

Toivon, että voimme välittää viestiä, ettei kongolaisia ole unohdettu monien muiden kriisien keskellä. Kohtaamisissa ja keskusteluissa haurassa maissa asuvien ihmisten kanssa minua liikuttaa heidän vahva tahtonsa selviytyä. Heillä on toiveita ja odotuksia, vaikka huomenna kaikki voi olla toisin.

Elämä on tällä hetkellä hyvällä tavalla täyttä ja onnellista, mutta yhtä lailla myös valtavan hauras-

ta. Toivon, että oppisin elämään enemmän tässä ja nyt. Kun täytin 49 vuotta, listasin kaikki ne asiat, jotka halusin toteuttaa tai joita pelkäsin. Kävin muun muassa ampumassa, kiipeilemässä seikkailupuistossa, kuuntelin jazzia ja matkustin mieheni kanssa Italiaan. Tämä oli minun keinoni selättää viidenkymmenen kriisi. Kaikkien naisten pitäisi tehdä enemmän hilpeitä asioita!

Nyt kun kolme lastamme ovat jo aikuisia, minä ja mieheni olemme miettineet tulevaisuutta. Ei ole mahdoton ajatus, että asuisimme vielä jossakin vaiheessa ulkomailla.

Katja Köykkä on toiminut kehitysyhteistyötehtävissä yli kymmenen vuoden ajan. Tällä hetkellä Köykkä työskentelee erityisneuvonantajana Kongossa, jossa autetaan väkivaltaa kokeneita naisia ja lapsia yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.